

Turkish Preservice Teachers' Views on Turkish Special Teaching Methods Course

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri Dersine İlişkin Görüşleri*

Emine Akyüz**

Şeyda Özcan***

H. Merve Altıparmak****

ABSTRACT: The study aims to determine views of preservice teachers training in Turkish teaching programmes in faculties of education on Turkish Special Teaching Methods and to put forward suggestions as to enhancing the efficiency from courses that preservice teachers got/might get. It is thought that these suggestions might contribute to literature. In this study semi-structured interview among qualitative research methods is used. The participants of the research are specified by attainable sampling method. The participants are total 15 Turkish Preservice Teachers training in Universities of Gazi, Niğde and Çukurova in academic year 2013-2014 and having taken Turkish Special Teaching I-II courses. The data are analyzed using content analysis method. In conclusions of the research it is realised that subjects in preservice teachers feel incompetent are principally method, technique and strategies. Furthermore, there are preservice teachers pointing out that they expect to qualify in the content knowledge and also preservice teachers wishing to habilitate in special teaching. The participants generally underline that duration for courses is adequate; but that duration for practicing of the courses must be longer with intent to consolidate the learned ones and thus feedback is more efficient.

Keywords: Turkish teaching, special teaching methods, teacher training.

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, eğitim fakültelerinin Türkçe öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri derslerine ilişkin görüşlerini belirlemek ve öğretmen adaylarının bu derslerden elde edecekleri verimin artırılması için öneriler ortaya koymaktır. Bu önerilerin alanyazına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Çalışmada nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları, erişilebilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Katılımcılar, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Gazi, Niğde ve Çukurova Üniversitelerinde öğrenim gören ve Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I-II derslerini almış toplam 15 Türkçe öğretmeni adaydır. Elde edilen veriler, içerik çözümleme yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarında adayların ders kapsamında kendilerini yetersiz hissettiklerini belirttikleri konuların çoğunlukla yöntem, teknik ve stratejiler olduğu görülmektedir. Ayrıca alan bilgisi konusunda yeterlilik kazanmaya dönük beklentileri olduğunu belirten adaylar ile özel eğitim alanında donanım edinmeyi bekleyen adaylar da bulunmaktadır. Katılımcılar genel olarak derslere ayrılan sürenin yeterli olduğunu; ancak derslerin uygulamaya ayrılan sürelerinin daha fazla olmasının öğrendiklerini pekiştirmeyi ve dönütlerin daha etkili olmasını sağlayabileceğini vurgulamaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Türkçe eğitimi, özel öğretim yöntemleri, öğretmen yetiştirme

* Bu makale 7. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı'nda bildiri olarak sunulmuştur.

** Araştırma Görevlisi, Ankara Üniversitesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi, emineak100@gmail.com

*** Araştırma Görevlisi, Gazi Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, seyda-ozcan@hotmail.com

**** Araştırma Görevlisi, Gazi Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, merve6parmak@hotmail.com

Giriş

Öğretmen, öğrenme sürecinin yönlendiricisi ve öğretim programlarının uygulayıcısıdır. Öğretmenin en önemli görevi Milli Eğitimin, okulun, dersin, konunun amaçları doğrultusunda öğrencilerine yeni davranışlar kazandırmaktır (Uçgun, 2010). Etkili bir öğretim hizmetinin verilebilmesi, öğretmenin alanında nitelikli bilgiye sahip olmasına bağlıdır. Ülkemizde öğretmenlik eğitimi veren kurumlar tarafından nitelikli öğretmen yetiştirilebilmesi için alan ve alan eğitimi bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür bilgisi verilmektedir. Üniversitelerde öğretmen yetiştirmeyi amaçlayan bölümlerden biri de “*Türkçe Eğitimi Bölümü*”dür.

Türkçe öğretimi, bir duygu ve düşünce eğitimi sürecidir. Türkçe öğretiminin temel amaçları, öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirerek onlara çok boyutlu düşünme alışkanlığı ve insana özgü duyarlıklar kazandırmak, Türkçenin anlatım olanaklarını yansıtan düzeye uygun çeşitli türdeki metinlerle yaşam ve insan gerçekliğini sezdirmek, ana dili bilinci edindirmek olarak sıralanabilir. Bu bağlamda, öğretmen adayları, lisans eğitiminde öğretimin genel ve özel amaçları ile bu amaçlara ulaşmak için yapılması gerekenler konusunda bilimsel bir anlayışla donatılmalıdır. Öğretmen adaylarına Türkçe öğretiminin amaçlarını hangi anlayış ve yöntemlerle gerçekleştirebilecekleri kavratılmalıdır (Sever, 2006:8-14). Bu amacın gerçekleştirilmesinde lisans derslerinin rol oynadığı söylenebilir.

Özel Öğretim Yöntemleri dersleriyle Türkçe öğretmeni adayları için gerekli olan mesleki bilgi ve yeterlik kazandırılması amaçlanmaktadır. Meslek dersleri, Türkçe öğretmeni yetiştirmede amaca hizmet eden dersler arasında olduğundan, bölüm programlarında her zaman yer almıştır. Türkçe eğitimi bölümlerinde uygulanan program 2005 yılında değiştirilmiş ve 2006-2007 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan yeni programda Özel Öğretim Yöntemleri I meslek bilgisi, Özel Öğretim Yöntemleri II ise alan dersi olarak nitelendirilmiştir (Uçgun, 2010:709-716).

Özel Öğretim Yöntemleri dersleri, Türkçe öğretmeni yetiştirme sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bu dersler, öğretmen adaylarının alanı tanımaları, alanla ilgili becerilere sahip olmaları ve bunları geliştirmeleri; alana yönelik yöntem, teknik ve stratejileri öğrenmeleri, bunları uygulamaya dönüştürme becerisi kazanabilmeleri olanağı olarak nitelendirilebilir (Uçgun, 2010:717-718). Bu kapsamda ders içeriğinde Türkçe öğretimine ilişkin temel kavramlara, Türkçe öğretiminin yasal dayanaklarına, Türkçe öğretiminin ilkelerine, Türkçe öğretiminde kullanılabilecek yöntemlere ve Türkçe öğretiminde eğitim ortamlarının araç gereçler bakımından düzenlenmesine ilişkin bilgiler verilmesi (Özbay, 2006) beklenmektedir. YÖK tarafından hazırlanan Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında bu derslerin içerikleri şu şekilde verilmektedir:

“Özel Öğretim Yöntemleri I

Alana özgü temel kavramlar ve bu kavramların alan öğretimiyle ilişkisi, alanının başta Anayasa ve Milli Eğitim Temel Yasası olmak üzere yasal dayanakları, alan öğretiminin genel amaçları, kullanılan yöntem, teknik, araç-gereç ve materyaller. İlgili Öğretim Programının incelenmesi(amaç, kazanım, tema, ünite, etkinlik, v.b.). Ders, öğretmen ve öğrenci çalışma kitabı örneklerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi.

Özel Öğretim Yöntemleri II

Türkçe öğretiminin yöntem, teknik, kavram, ilke, ortam ve dayanakları, yönetmelikleri, öğrenme-öğretme süreçleri, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan Türkçe dersi öğretim programlarının eleştirel bakış açısıyla incelenip değerlendirilmesi, etkinlikler yoluyla okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin dilin kurallarına uygun olarak geliştirilmesi, dilbilgisi öğretim alanındaki bilgilerin beceriye dönüştürülmesi, Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlerin seçimi, metnin özellikleri, metinle ilgili soruların hazırlanması ve değerlendirilmesi, metnin çeşitli yönlerden incelenmesi, kazanılan bilgi ve becerilerin daha kalıcı olmasının sağlanması için uygulama çalışmaları, ölçme- değerlendirilmenin araç, tür ve yöntemleri, Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. Düzeye uygun metinlerle çağdaş bir öğretim ortamı hazırlama çalışmaları.” (YOK, 2014).

Bu bilgiler ışığında “Özel Öğretim Yöntemleri” dersleri ile Türkçe öğretmeni adaylarına kazandırılan niteliklerin en üst düzeyde olması beklenmektedir. Ders içeriklerine bakıldığında Türkçe öğretmeni adaylarının ders ile ilgili kavramları tanımlayabilmeleri, derste edindikleri bilgi birikimini meslek yaşantısında nasıl kullanabileceklerini öngörmeleri, dersin işlenişi ile ilgili yorumlar getirebilmeleri beklenmektedir. Bu nedenle bu çalışmada öğretmen adaylarının söz konusu derse ilişkin görüşlerinden hareketle dersin verimliliğini artırmaya yönelik öneriler sunulmasının alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi/Öğretmenliği Programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri Dersine ilişkin görüşlerini belirlemek ve öğretmen adaylarının bu dersten elde edecekleri verimin artırılması için öneriler ortaya koymaktır.

Yöntem

Bu bölümde araştırma deseni, evreni, örnekleme ve verilerinin toplanması konularında bilgi verilmiştir.

Araştırma Modeli

Eğitim Fakültelerinin Türkçe öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri derslerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları deneyimlerinden doğan anlamların sistematik olarak incelenebilmesinde tercih edilen bir tekniktir (Ekiz, 2003). Nitel araştırma tekniklerinin doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olması önemli özellikleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Gazi, Niğde ve Çukurova Üniversitelerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yolu izlenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemleri tam anlamıyla nitel araştırma süreci içinde ortaya çıkmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına

olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Bu örneklemede seçim için önemli olduğu düşünülen ölçütler belirlenmekte ve bu ölçütlere göre seçilen örneklemin, araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil edebildiği düşünülmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bundan dolayı, çalışmada, amaca uygun bir örnekleme yoluna gidilmiştir. Buna göre görüşmeler 2013-2014 eğitim öğretim yılında Gazi, Niğde ve Çukurova Üniversitelerinde öğrenim gören ve Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri 1-2 derslerini almış 5'er kişi olmak üzere toplam 15 Türkçe öğretmeni adayı ile gönüllülük esasına uygun olarak yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda araştırmanın amacına yönelik 7 soru yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun biçimlendirilmesinde 6 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda bazı sorular yeniden düzenlenerek forma en son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu yöntem ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek; iki uç arasında yer almaktadır (Karasar, 1995). Araştırmacıya bu esnekliği sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak çalışmanın amacı doğrultusunda hazırlanmış 7 açık uçlu sorudan oluşan mülakat formu kullanılmıştır. Önce araştırmacılar tarafından çalışmanın amacı doğrultusunda mülakat soruları hazırlanmış ve üç alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Daha sonra yapılacak mülakatın ortalama ne kadar süreceğine ve mülakat sırasında karşılaşılabilecek sıkıntıların önüne geçebilmek için iki öğretmen adayı ile ön görüşme yapılmış ve yapılan görüşme sonunda sorulara son şekli verilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir.

1. Size göre “Özel Öğretim Yöntemleri” dersi hangi kavramları içinde barındırmalıdır? Bu kavramlara göre dersi nasıl tanımlarsınız?
2. “Özel Öğretim Yöntemleri” derslerinde edindiğiniz bilgi ve becerilerin meslek yaşamınıza katkıları olacağını düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız bunlar nelerdir? Açıklayınız.
3. Bu derslere ayrılan süresizce yeterli midir? Nedenini açıklayınız.
4. “Özel Öğretim Yöntemleri 1-2” derslerinin işlenişinde kurama ve uygulamaya ayrılan süreleri nasıl değerlendirirsiniz? Size bu konuda bir seçenek sunulsa, kuram süresinin mi yoksa uygulama süresinin mi artırılmasını isterdiniz? Neden? Açıklayınız.
5. Bu ders sürecinde hangi konu/konuların üzerinde daha fazla durulması gerektiğini düşünüyorsunuz? Neden? Açıklayınız.
6. Bu dersleri almadan önceki beklentileriniz nelerdi? Dersleri aldıktan sonra hangi beklentilerinizin karşılandığını/karşılanmadığını düşünüyorsunuz? Açıklayınız.

7. “Özel Öğretim Yöntemleri 1-2” derslerinin ölçme ve değerlendirmesine yönelik olarak uygulama ve genel sınav etki oranının nasıl olması gerektiğini düşünüyorsunuz? Neden? Açıklayınız.

Katılımcı Türkçe öğretmeni adaylarıyla yapılan mülakatlar ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşme kayıtları önce birkaç defa dikkatli bir şekilde dinlenmiş ve sonra yazılı ortama aktarılmıştır. Yazılı ortama aktarılan bütün veriler bütünsel olarak analiz edilmiştir. Bunun için nitel analiz yöntemi olan içerik analizi yapılmış ve veri çözümleme tekniklerinden “verilerin kodlanması” (Yıldırım ve Şimşek, 2000) kullanılmıştır.

Görüşme formunda yer alan sorulara verilen yanıtlar önce araştırmacıların her biri tarafından benzerliklerine ve farklılıklarına göre kodlanmıştır. Daha sonra araştırmacıların ayrı ayrı oluşturduğu bu kodlar beraber incelenerek benzer olanlar netleştirilmiş, benzer olmayanlar üzerinde tartışılmış ve fikir birliğine varılarak ortak kodlar ve temalar oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2000; Büyüköztürk ve diğ., 2012). Uzman görüşlerine başvurularak bu kod ve temalara son hali verilmiştir. Analiz sürecinde izlenen bu yol çalışmanın güvenilirliğini artırmak, kodlamaları ve temaları gözden geçirip doğrulamak için gerekli ve önemli bir süreçtir. Oluşturulan bu kodlar ve temalar tablolastırılıp, frekans değerleri ile birlikte ve her bir koda ilişkin bir örnek katılımcı cevabı doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur. Alıntılarda öğretmen adayları (Ö numara) şeklinde kodlanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, görüşlerine başvuru Türkçe öğretmeni adaylarının Özel Öğretim Yöntemleri derslerine ilişkin sorulara verdikleri yanıtlar sınıflandırılarak yorumlanmıştır.

Türkçe öğretmeni adaylarının Özel Öğretim Yöntemleri derslerinin hangi kavramları içermesi gerektiğine yönelik görüşleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Öğretim Yöntemlerinin Hangi Kavramları İçermesi Gerektiğine Yönelik Görüşleri

Kavramlar	f
Yöntem, Teknik ve Stratejiler	10
Bireysel Farklılıklar	3
İlkeler	1
Öğretim Programı	2
Amaç ve Kazanımlar	3
Uygulama	1
Dört Temel Dil Becerisi	1
Dil Bilgisi Öğretimi	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmen adayları en çok (10) Özel Öğretim Yöntemleri derslerinin yöntem, teknik ve stratejilere ilişkin kavramları içermesi gerektiğini düşünmektedir. Dersin tanımını yapan öğretmen adayları, bu dersi genellikle “Bireysel farklılıkları dikkate alan, dersi monotonluktan uzaklaştıran, daha etkili öğrenmeyi sağlayan yöntem, teknik ve stratejilerin öğretildiği bir ders” olarak belirtmektedirler. Bununla birlikte, dersin bireysel farklılıklara ilişkin kavramları içermesi gerektiğini belirten öğretmen adaylarının (3) yanıtları, bireysel farklılık ile özel eğitime gereksinim duyan bireyleri kastettiklerini göstermektedir. Dersin tanımını yapamayacağını belirten bir öğretmen adayının (Ö8), “*Ben bu dersi farklı, özel öğrencilere yönelik bir ders olarak düşünmüştüm. Ama dersin bu amaç doğrultusunda işlenmediğini gördüm.*” sözleri bu durumu örneklendirmektedir. Öğretim programı (2) ve amaç-kazanımlar (3) kavramlarının ders kapsamında ele alınması gereken kavramlar olduğunu belirten öğretmen adayları ile bulunmakla birlikte; ilkeler (1), dört temel dil becerisi (1), uygulama (1) kavramlarının da ders kapsamında olması gerektiği öğretmen adayları tarafından belirtilmektedir. Öğretmen adaylarından 1’i dil bilgisi öğretiminin, bu derslerin kapsamında ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Ancak Yükseköğretim Kurumu Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı ders içerikleri incelendiğinde, Özel Öğretim Yöntemleri derslerinin kapsamında özel eğitim alanında donanım edinmeye yönelik konuların bulunmadığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının konuya ilişkin görüşleri ele alındığında, ders içeriği hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları düşünülmektedir.

Tablo 2. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Öğretim Yöntemleri Derslerinde Edinilen Bilgi ve Becerilerin Meslek Yaşamına Katkılarına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Katkısı olacağını düşünüyorum	11
Kısmen katkısı olacağını düşünüyorum	3
Katkısı olacağını düşünmüyorum	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi, görüşlerine başvuru alan öğretmen adaylarının çoğunluğu (11) -dersin uygulayıcısı olarak- öğretmenlik yaşamlarında, Özel Öğretim Yöntemleri derslerinden edindikleri bilgi ve becerilerin katkısı olacağını düşünmektedirler. Bununla birlikte, 3 öğretmen adayı bu bilgi ve becerilerin meslek yaşamlarına kısmen katkısı olacağını düşünmekte, 1 öğretmen adayı ise (Ö7) “*Derste katkısı olabilecek bilgi ve becerilerin kuramsal biçimde değil deneyim yoluyla edinileceğini düşünüyorum. Dersin kuramsal ağırlıklı olmasından dolayı da meslek yaşamıma katkısı olmayacağına inanıyorum.*” demektedir.

Tablo 3. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Öğretim Yöntemleri Derslerine Ayrılan Süreye İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Yeterli	12
Kısmen yeterli	1

Yeterli değil

2

Öğretmen adaylarının derslere ayrılan süreye ilişkin görüşleri Tablo 3'te yer almaktadır. Çoğunluğun (12) derse ayrılan süreyi yeterli buldukları tablodaki verilerin tanıklığında belirtilebilir. Bu öğretmen adayları, yanıtlarını iki dönemde ve hem uygulamalı hem kuramsal olarak işlenmesinden dolayı derse ayrılan sürenin yeterli olması biçiminde gerekçelendirmektedir. Bununla birlikte 1 öğretmen adayı süreyi kısmen yeterli bulmakta, 2 öğretmen adayı ise dersin uygulamalı bir ders olmasından dolayı süreyi yetersiz bulmaktadır. Dersin süresini yetersiz bulan öğretmen adaylarından biri (Ö15), *“Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri dersi, her yıl bir dönem işlenen ve o yıl öğrenilen konuların değişik yöntem ve tekniklerde sınıfta nasıl kullanılacağını uygulamalı olarak deneyimleyebileceğimiz, her yıl yeni araç-gereç üretmek üzere yaratıcılığımızı kullanacağımız bir ders olmalıdır. O nedenle yalnızca iki dönemde ayrılan süre bu ders için yeterli değildir.”* demektedir.

Tablo 4. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Öğretim Yöntemleri Derslerinin İşlenişinde Kurama ve Uygulamaya Ayrılan Süreye İlişkin Görüşleri

Kuram		Uygulama	
Yeterli (f)	Yetersiz (f)	Yeterli (f)	Yetersiz (f)
15	-	1	14

Tablo 4'te de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının tümü (15) dersin kurama yönelik bölümünün yeterli olduğunu belirtmektedir. 14 öğretmen adayı ise uygulamaya ayrılan sürenin artırılması gerektiğini belirtmektedir. Bu öğretmen adaylarından biri (Ö5) bu yanıtın gerekçesi olarak şu yargıyı bildirmektedir: *“Bilgi performansla dönüştüğü zaman anlam kazanır, bu yüzden uygulamaya ayrılan süre artırılmalıdır. Gerekirse bu süre, kurama ayrılan süreden alınarak karşılanabilir.”* Başka bir öğretmen adayının (Ö3) *“Uygulama sırasında hataların görülebilmesi ve anında geri bildirim alınabilmesi için uygulama süresi artırılmalıdır. Ben, yaparak yaşayarak öğrenmenin önemli olduğunu düşünüyorum.”* sözleri, önceki yargıyı desteklemektedir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Ders Kapsamında Üzerinde Daha Çok Durulması Gerektiğini Düşündükleri Konu/Konular

Konular	f
Türkçe dersinde yeni (çağdaş) yaklaşımlar	2
Öğretim programını inceleme	2
Öğretim ilkeleri	2
Ders araç-gereçlerini kullanma	5
Yöntem, teknik ve ilkeler	9
Alana özgü kavramlar	4
Öğrencilerin psikolojik durumları	1

Tablo 5'e göre öğretmen adaylarının üzerinde en çok durulması gerektiğini belirttikleri konu (9) yöntem, teknik ve ilkeler ile bunların Türkçe derslerinde nasıl kullanılacaklarıdır. Ders araç-gereçlerini kullanma (5) konusunda görüş bildiren öğretmen adayları, tablet ve akıllı tahta gibi yeni teknolojik araç-gereç kullanımına ilişkin bilgilere bu ders kapsamında daha geniş yer ayrılması gerektiğini düşünmektedir. Alana özgü kavramlar (4), öğretim ilkeleri (2) ve öğretim programını inceleme (2) konularında da daha fazla zaman ayrılması gerektiğini belirten öğretmen adayları olduğu gibi, 2 öğretmen adayı da yeni yaklaşımlarla ilgili bilgi edinmeye bu ders sürecinde daha fazla yer ayrılması gerektiğini belirtmektedir. Bunların dışında, öğrencilerin psikolojik durumlarına yönelik öğretmenin bilinçlenmesini sağlayan etkinliklere daha fazla gereksinim olduğunu belirten 1 öğretmen adayı bulunmaktadır.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Dersi Almadan Önceki Beklentileri

Beklentiler	f
Program Hazırlama	1
Yöntem, Teknik, Stratejileri öğrenme	7
İşlevsel alan bilgisi edinme	4
Türkçe dersinin özel eğitim alanında uygulanması	1

Öğretmen adaylarına Özel Öğretim Yöntemleri Derslerini almadan önceki beklentilerinin neler olduğu ve bu beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı sorusu da yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarından 2'si, dersle ilgili bir ön bilgisi bulunmadığı için derse yönelik herhangi bir beklentisi olmadığını belirtmiştir. Tablo 6'da görüldüğü gibi yöntem, teknik ve stratejiler konusunda bilgi sahibi olmayı bekleyen 7 öğretmen adayı bulunmaktadır. Bunlardan 6'sı bu beklentisinin yeterince karşılanmadığını, 1'i ise yöntem, teknik ve strateji hakkında beklentisini karşılayacak bilgileri edindiğini belirtmiştir. İşlevsel alan bilgisi edinmeye yönelik beklentilerle ders sürecine girdiğini belirten 4 öğretmen adayının 2'si bu beklentisinin karşılandığını dile getirmiştir. Öğretmen adaylarından 2'si ise alan bilgisi konusunda işlevsel donanım edinemediğini, beklentisinin dil bilgisi konularında yeterli kazanmaya dönük olduğunu ve derslerde dil bilgisi konularının ele alınmadığını belirtmiştir. Ders sürecinin başında Türkçe dersinin özel eğitim alanına uygulamasına yönelik bilgi ve deneyim sahibi olmayı beklediğini belirten 1 öğretmen adayı, bu beklentisinin karşılanmadığını, özel gereksinimi olan kaynaştırma öğrencilerine nasıl bir yaklaşım sergilenmesi gerektiğini öğrenmeden ders sürecinin sona erdiğini belirtmektedir. Görüşlerine başvurulmuş öğretmen adaylarından 1'inin beklentisinin program hazırlamaya yönelik donanım kazanma olduğunu belirtmesi dikkat çekicidir. Bu öğretmen adayı, beklentisinin karşılandığını, artık Türkçe eğitim programı hazırlama bilgisine sahip olduğunu belirtmiştir. Bu yanıt, öğretim programı ve ders planının birbirine karıştırıldığını, ders planı hazırlamakla öğretim programı hazırlamanın aynı sözcüklerle karşılandığını düşündürmekte; dersin öğrencinin bu ikisi arasındaki ayrımı anlayabilmesini sağlamadığını göstermektedir. Oysa ders kapsamında yer alan alana özgü kavramlar içinde öğretim programı, ders planı gibi kavramların ele alındığı/alınması gerektiği bilinmektedir.

Tablo 7. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Öğretim Yöntemleri Derslerinde Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Uygulama ve Genel Sınav Etki Oranına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Uygulamanın etki oranı daha fazla olmalı	13
Uygulama ve kurama yönelik ölçme ve değerlendirme eşit ağırlıklı olmalı	2

Öğretmen adaylarının çoğunluğunun (13) dersin ölçme ve değerlendirilmesinde uygulamanın etki oranının daha fazla olması gerektiğini belirttikleri Tablo 7’de görülmektedir. Bu öğretmen adayları, uygulamanın bilgiyi etkin duruma getireceğini söylemekte, kuramsal bilginin ezberlenerek elde edildiğini düşündüklerini ifade etmektedir. Bununla birlikte, uygulama sırasında anında dönüt alındığı için öğrenmenin daha kalıcı olduğunu belirten (Ö3), süreç değerlendirme anlayışına uygun olan ölçme değerlendirmenin en iyi biçimde uygulama aracılığıyla yapılabileceğini belirten (Ö12) öğretmen adayları bulunmaktadır. Öğretmen adaylarından 2’si ise uygulama ve genel sınav etki oranının eşit olması gerektiğini belirtmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretim sürecinde öğretmenlerin alan bilgisi kadar ilgili dersin öğretimiyle ilgili ilke, yöntem ve teknikleri yönünden de yeterli olması beklenir. Bu nedenle öğretmenler kuramsal bilgilerden çok sınıf içi uygulamalarla ilgili açıklamalar, öğretim stratejisi, yöntem ve tekniklerinin nasıl uygulanacağı yolundaki bilgi, beceri ve alışkanlıklarla donatılmış olmalıdır (Calp, 2005: 15). Bu donanımın kazanılması uygulamalı derslerle mümkündür.

Türkçe öğretmeni adayları, Özel Öğretim Yöntemleri dersinin tanımını yaparken ve içerdiği kavramları açıklarken en çok yöntem, teknik ve stratejiler üzerinde durmaktadır. Öğretmen adayları, Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri dersini, alan bilgisinin etkili biçimde sunulmasını öğrenmeye yönelik bir ders olarak görmektedir. Öğretim sürecinde öğretmenlerin alan bilgisi kadar ilgili dersin öğretimiyle ilgili ilke, yöntem ve teknikler yönünden de yeterli olması beklenir. Bu nedenle öğretmenler kuramsal bilgilerden çok sınıf içi uygulamalarla ilgili açıklamalar, öğretim stratejisi, yöntem ve tekniklerinin nasıl uygulanacağı yolundaki bilgi, beceri ve alışkanlıklarla donatılmış olmalıdır (Calp, 2005: 15). Öğretmen adaylarının dersin tanımına yönelik yanıtları incelendiğinde bu görüşle aynı doğrultuda sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Ancak bununla birlikte bazı adaylar, dersin, özel gereksinimi olan kaynaştırma öğrencilerine yaklaşımlarını düzenlemelerini sağlayabilecek bir boyutunun da olması gerektiğini düşünmektedir.

Adayların, dersler kapsamında üzerinde daha çok durulması gerektiğini düşündükleri, kendilerini yetersiz hissettiklerini belirttikleri konular da çoğunlukla yöntem, teknik ve stratejilerdir. Derse ilişkin beklentilerinin yine bu konu üzerinde yoğunlaştığını söylemek olanaklıdır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri kitabındaki öğretme ve öğrenme sürecine yönelik öğretmen yeterliklerinde; öğrenci merkezli yaklaşımla ele alınacak yöntem ve teknikler, ders araç-

gereç ve materyalleri, ders sürecinin özel alan öğretim programına uygun olarak planlanması gibi alt yeterlik başlıkları bulunmaktadır (MEB, 2006). Ayrıca alan bilgisi konusunda yeterlik kazanmaya dönük beklentileri olduğunu belirten adaylar ile özel eğitim alanında donanım edinmeyi bekleyen adaylar da bulunmaktadır.

Görüşüne başvurulmuş Türkçe öğretmeni adaylarının bazıları, Özel Öğretim Yöntemleri derslerinde üzerinde daha çok durulması gereken konuların başında, gelişen teknolojiyi izlemeyi, ders araç-gereçlerinin kullanımına ilişkin yeterlik kazanmayı ve Türkçe öğretimi konusundaki yeni yaklaşımlardan haberdar olmayı belirtmektedir. Katılımcıların bu beklentisinin farklı lisans eğitimleri ve başka dersler için de karşılanması gereken bir beklenti olduğu belirtilebilir. Coğrafya Eğitiminde Materyaller ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programının ele alındığı Demiralp'in (2007: 283) araştırmasında benzer biçimde şu ifadeler yer almaktadır:

“Yapılandırmacı yaklaşımın ve bu yaklaşıma uygun olarak kullanılacak yeni öğretim yöntem ve tekniklerinin öğretmenlere doğru şekilde aktarılması gerekmektedir. Bu amaçla; öğretmenlerin eksik kalan bilgi ve becerilerini geliştirmek, daha doğru yönlendirip işlerini kolaylaştırmak için, öğretmen kılavuz kitaplarına, hizmet içi eğitim çalışmalarına, müfettişlerin rehberliğine ihtiyaç vardır. Ayrıca eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarının da, programın yapısına ve değişen materyal anlayışına göre yetiştirilmeleri gerekmektedir.”

“Öğretmen Nitelikleri” ile ilgili olarak yapılan başka bir araştırmada (Arslan; Özpınar, 2008: 60) da öğretmen adaylarının öğretim programı ve yeni teknolojilerin derslerde kullanımı gibi becerilerde kendilerini yeterli hissetmelerine rağmen gerçek sınıf ortamında yeteri düzeyde uygulama olanağı bulamadıklarından öğretmenlik sürecinde uygulamayla ilgili endişeleri olduğunu ifade ettikleri belirtilmektedir.

Uygulamalı derslerle öğrencilere yapılandırmacı yaklaşımın keşfettirme ve bilgiyi yeniden yapılandırıp farklı alanlara transfer etme becerileri kazandırılabilir (Aylanç, 2012: 347). Türkçe öğretmeni adayları, Özel Öğretim Yöntemleri derslerinin meslek yaşamlarına katkısı olacağını düşündüklerini belirtmekle birlikte, derslere ayrılan sürenin genel olarak yeterli olduğunu; ancak derslerin uygulamaya ayrılan sürelerinin daha fazla olmasının öğrendiklerini pekiştirmeyi ve dönütlerin daha etkili olmasını sağlayabileceğini vurgulamaktadır. Ölçme ve değerlendirme konusunda da uygulamanın etki oranının daha yüksek olması gerektiğinin belirtilmesi, adayların Özel Öğretim Yöntemleri derslerinin uygulama ağırlıklı olmasının daha yararlı olacağı düşüncelerini desteklemektedir. Benzer biçimde, ilköğretim matematik öğretmeni adaylarıyla yapılan bir araştırmada (Eraslan, 2009: 217) da katılımcılar, özel öğretim yöntemleri gibi öğretmenlik meslek derslerinin yararlı ve mesleki yaşamlarını kolaylaştırıcı nitelikte olduğunu vurgulamışlardır.

Eğitimde başarıya ulaşılabilmesi için, öğretmen niteliklerinin öğretmen yetiştirme programı sürecinde kuramsal ve uygulamalı çalışmalar aracılığıyla sağlanması, artırılması gerekmektedir (Karaca, 2008: 69). Öğretmen adayları hizmet öncesinde çok iyi yetiştirilmeli, adalara meslek sevgisi ve öğretmenlik ruhu kazandırılmalıdır (Kavcar, 2002: 12).

Özel Öğretim Yöntemleri derslerinde öğrencilere kazandırılan mesleğe yönelik davranışların gözlemlenmesi ve değerlendirilmesi gerekir. Bununla birlikte bu dersin uygulaması niteliğindeki Öğretmenlik Uygulaması dersinde de aynı bakış açısının devam

ettirilip böylelikle davranışların pekiştirilmesi sağlanabilir (Aylanç, 2012: 348). Eğitim-öğretim sürecinde dersin planlanmasından uygulamalara ve değerlendirmeye kadar tüm sürece öğrencinin etkin katılımının öğrenmenin verimliliğini artıracığı bilinmektedir. Bu bağlamda, Türkçe öğretmeni yetiştirmeye dönük programda yer alan/yer alması planlanan derslere ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma “Özel Öğretim Yöntemleri” derslerine ilişkin Türkçe öğretmeni adaylarının görüşlerini almaya, üniversitelerin Türkçe Eğitimi/Öğretmenliği bölümlerinde okutulan bu dersleri –çalışma grubunda bulunan- öğretmen adaylarının değerlendirmesine yöneliktir. Yukarıdaki sonuçlar doğrultusunda şu öneriler sıralanabilir:

Öğretmen adaylarından alınan görüşler doğrultusunda, bu dersleri veren öğretim elemanlarının dersin başında öğrencileri içeriğe yönelik bilgilendirmesi ve onların derse yönelik hazırbulunuşluğunu artırması gerektiği söylenebilir.

Türkçe Eğitimi/Öğretmenliği lisans programlarında Özel Öğretim Yöntemleri derslerine ayrılan sürenin kuram ve uygulama boyutu yeniden düzenlenmeli, uygulamaya ayrılan süre artırılmalıdır.

Çalışma grubunun genişletilmesi, daha fazla öğretmen adayının görüşlerinin alınması; “Özel Öğretim Yöntemleri” derslerini yürüten akademisyenlere daha sağlıklı dönüt sunulması ve derslerin daha verimli biçime getirilmesi açısından yararlı olabilir.

Programda yer alan diğer derslere ilişkin de öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesi, derslerin daha verimli biçimde işlenmesini sağlayabilir. Bu nedenle benzer çalışmaların diğer dersler için de yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Arslan, S. ve Özpinar, İ. (2008) Öğretmen nitelikleri: İlköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 2(1), 38-63.
- Aylanç, M. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe özel öğretim yöntemleri dersi uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar: Bilgilendirici ve öğretici metinler örneği. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.31, s. 333-350.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri. (11. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, M. (2005). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim kitabevi.
- Demiralp, N. (2007) Coğrafya eğitiminde materyaller ve 2005 coğrafya dersi öğretim programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 373-384.
- Ekiz, D. (2003) *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eraslan, A. (2009) İlköğretim matematik öğretmen adaylarının ‘öğretmenlik uygulaması’ üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 3(1), 207-221.
- Karaca, E. (2008) Eğitimde kalite arayışları ve eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 61-77.
- Karasar, N. (1995) *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.

- Kavcar, C. (2002) Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 1-14.
- MEB. (2006). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Ankara.
- Özbay, M. (2006) *Türkçe özel öğretim yöntemleri i*. Ankara: Öncü Kitap.
- Sever, S. (2006) Türkçe öğretiminin çözülemeyen sorunları. *Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, 1189, 8-16.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001) *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Uçgun, D. (2010) Özel Öğretim Yöntemleri dersinin Türkçe öğretmeni yetiştirme sürecine katkısı. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 707-719.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Kurulu (2015, Ocak). Özel öğretim yöntemleri i-ii ders içeriği.
Web Site:http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/turkce_ogretmenligi.pdf/d0d11c2d-bc83-4186-8717-b33597eb8eb6 adresinden 1 Ocak 2015 tarihinde edinilmiştir.